

УДК 343.326 : 351.743(477)

DOI 10.59226/2786-6920.1.2025.125-132

КОВАЛЬОВА ТЕТЯНА ІВАНІВНА

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державної безпеки
Київського інституту Національної гвардії України
<http://orcid.org/0009-0001-0668-3047>*

БАРАНЬКО ВАЛЕРІЙ ВІКТОРОВИЧ

*заступник начальника управління військових операцій
начальник відділу напрямків департаменту
планування застосування
Головного управління Національної гвардії України
<http://orcid.org/0009-0000-4436-7240>*

ДАШКОВСЬКИЙ АНАТОЛІЙ ВІКТОРОВИЧ

*викладач кафедри державної безпеки
Київського інституту Національної гвардії України
<https://orcid.org/0009-0004-4052-7103>*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ: РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У статті досліджено проблему протидії тероризму в Україні, зокрема роль та функції Національної гвардії України (НГУ) у цій сфері. Проведено аналіз кримінально-правового забезпечення боротьби з тероризмом, визначено проблемні питання та перспективи розвитку діяльності НГУ із зазначених питань. Наголошено на необхідності впровадження міжнародного досвіду.

Проведено детальний аналіз причин, форм та методів терористичної діяльності, а також її впливу на суспільство та державу, комплексний аналіз кримінально-правових норм, що регулюють відповідальність за терористичні злочини.

***Ключові слова:** національна безпека; державна безпека; тероризм; кримінальна відповідальність; терористична організація; тероризм; антитерористичні операції.*

Постановка проблеми. Тероризм, як глобальне явище, становить серйозну загрозу міжнародному миру та безпеці, підриває основи демократії та прав людини. В Україні проблема тероризму набула

особливої актуальності у зв'язку з російською агресією, окупацією частини території та активізацією діяльності терористичних організацій. В умовах гібридної війни боротьба з тероризмом є одним з

пріоритетних завдань держави, що вимагає консолідації зусиль усіх державних інституцій та громадянського суспільства. Сучасні реалії, пов'язані зі збройною агресією російської федерації проти України, активізацією діяльності терористичних організацій та гібридними методами ведення війни, актуалізують проблему ефективної протидії тероризму. Незважаючи на наявність кримінально-правових норм, спрямованих на боротьбу з тероризмом, існують певні проблеми в їх застосуванні та необхідність їх удосконалення з урахуванням нових викликів.

Зокрема, недостатньо чітко визначено поняття «терористична організація», що ускладнює кваліфікацію злочинів та притягнення винних до відповідальності. Важливою проблемою є також недостатній рівень координації та взаємодії між різними суб'єктами, залученими до протидії тероризму, зокрема правоохоронними органами, спецслужбами, Національною гвардією України. Необхідно чітко визначити роль та функції Національної гвардії України в системі протидії тероризму, забезпечити їй належне фінансування та матеріально-технічне оснащення, підвищити професійний рівень військовослужбовців.

Вирішення цих проблем є необхідною умовою для ефективної протидії тероризму в Україні та захисту національної безпеки.

Під час наукового дослідження для глибокого та всебічного розкриття обраної теми ми з'ясували ключові питання з проблематики: кримінально-правові аспекти, роль та функції Національної гвардії України, міжнародний досвід, перспективи удосконалення кримінального законодавства України у сфері протидії тероризму, підвищення ефективності діяльності НГУ у боротьбі з тероризмом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблем, що стосуються кримінально-правового забезпечення державної безпеки у сфері запобігання і протидії тероризму, займалися такі вчені, як Р. М. Дударець, який досліджував загальні питання кримінально-правового забезпечення державної безпеки, протидії злочинам проти основ національної безпеки України, до яких належить і тероризм. В. П. Ємельянов досліджував кваліфікацію терористичних актів, відповідальності за терористичну діяльність, а також міжнародно-правові аспекти протидії тероризму. А. В. Коростиленко вивчав питання застосування кримінально-правових норм у контексті державної безпеки та зробив детальний аналіз ефективності наявного законодавства та шляхи його вдосконалення у сфері протидії тероризму. В. В. Крутова займалася дослідженнями, пов'язаними з криминологічними аспектами

тероризму, вивченням причин і умов, що сприяють терористичній діяльності, а також розробленням заходів запобігання тероризму. Б. Д. Леонов досліджував питання щодо правового статусу суб'єктів, які залучаються до боротьби з тероризмом, зокрема Національної гвардії України, їхні повноваження та відповідальність. В. А. Ліпкан фокусувався на ширших проблемах національної безпеки, передусім кримінально-правових механізмів її забезпечення, у контексті тероризму досліджував питання міжгалузєвої взаємодії у сфері протидії тероризму. І. І. Мусяєнко досліджував кримінально-процесуальні аспекти розслідування злочинів терористичної спрямованості, питання доказування та особливостей провадження у таких справах. Д. В. Новіков займався питаннями кримінально-виконавчого законодавства щодо осіб, засуджених за терористичні злочини, а також проблеми ресоціалізації та запобігання рецидиву. І. М. Рижов вивчав питання, пов'язані з організаційно-правовими аспектами діяльності суб'єктів, що здійснюють протидію тероризму, зокрема Національної гвардії України, їх структури, функцій та координації. В. Б. Бессараб у своїх працях наголошує на потребі чіткого нормативного визначення повноважень Національної гвардії України в умовах гібридних загроз [1, с. 45–51]. О. М. Литвиненко розглядає правові аспекти функціонування НГУ у сфері протидії тероризму крізь призму євроінтеграційного контексту [2, с. 33–40].

Проте на сьогодні залишаються суперечливі положення кримінально-правового забезпечення протидії тероризму в Україні. Зазначена проблема потребує подальшого дослідження та комплексного підходу для вдосконалення антитерористичного законодавства України.

Метою статті є аналіз кримінально-правового забезпечення державної безпеки у сфері боротьби з тероризмом та розроблення пропозицій щодо оптимізації діяльності НГУ у зазначеній сфері.

Очікувані результати: здійснити комплексний аналіз чинного кримінально-правового забезпечення державної безпеки України у сфері боротьби з тероризмом, виявити проблемні аспекти кримінально-правового регулювання протидії тероризму, що негативно впливають на ефективність діяльності НГУ, дослідити повноваження та функції НГУ у сфері боротьби з тероризмом, проаналізувати практику застосування кримінально-правових норм у діяльності НГУ при протидії терористичним загрозам, розробити обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення кримінально-правового забезпечення діяльності НГУ у сфері боротьби з тероризмом.

Виклад основного матеріалу. Тероризм як суспільно-небезпечне явище є однією з найгостріших

проблем сучасності. В Україні боротьба з тероризмом набула особливої актуальності у зв'язку з російською агресією, окупацією частини території країни та активізацією діяльності терористичних організацій. У цих умовах особливого значення набуває ефективне кримінально-правове забезпечення протидії тероризму, а також чітке визначення ролі та функцій суб'єктів, що здійснюють боротьбу з цим явищем. Одним з таких суб'єктів є Національна гвардія України (НГУ), яка відіграє важливу роль у забезпеченні національної безпеки та правопорядку. Деокупація тимчасово захоплених територій, стабілізація безпекової ситуації в прифронтових регіонах, боротьба з ворожими диверсійно-розвідувальними групами (ДРГ) вимагають активного залучення НГУ, як одного з ключових силових органів у забезпеченні правопорядку, безпеки громадян та захисту державного суверенітету.

З 2022 року значно розширився обсяг завдань НГУ у сфері протидії тероризму: це не лише охорона стратегічних об'єктів і забезпечення громадського порядку, а й участь у бойових діях, стабілізаційних операціях, забезпечення режиму воєнного стану, виявлення і нейтралізація терористичних осередків на деокупованих територіях. Особлива роль належить НГУ у антитерористичних заходах у взаємодії з СБУ та ЗСУ, зокрема у прифронтових зонах, де підвищується ризик диверсій та атак на цивільну інфраструктуру. Водночас у зв'язку з цим зросла потреба в удосконаленні кримінально-правових механізмів захисту державної безпеки, а також розробленні спеціальних правових норм, які відповідали б викликам війни і сучасного тероризму.

Ключовим нормативним актом у сфері протидії тероризму є Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року № 638-IV, який визначає організаційні та правові засади боротьби з тероризмом, повноваження суб'єктів боротьби, зокрема Національної гвардії України. Відповідно до ст. 4 цього Закону, НГУ є суб'єктом боротьби з тероризмом, уповноваженим брати участь у припиненні терористичних актів, звільненні заручників, охороні об'єктів, що зазнали теракту [3].

Закон України «Про Національну гвардію України» від 13.03.2014 № 876-VII у ст. 2 передбачає, що одним із завдань НГУ є участь у боротьбі з тероризмом та охороні громадського порядку [4]. Після початку повномасштабної війни у 2022 році функціонал НГУ був адаптований під потреби воєнного стану відповідно до Указу Президента України «Про введення воєнного стану» [5] (з урахуванням змін), а також Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [6].

У Кримінальному кодексі України (ККУ) терористичні злочини передбачені у статтях 258–258-6.

Зокрема, ст. 258 ККУ визначає теракт як використання зброї, підпалу, вибуху чи інших дій, що створюють небезпеку для життя людей, спрямовані на порушення громадської безпеки або з метою впливу на органи влади [7]. Проте сучасні реалії війни вимагають оновлення підходів до кваліфікації таких дій, зокрема при масованих ракетних обстрілах цивільної інфраструктури чи застосуванні ворожими ДРГ методів терору.

У контексті боротьби з тероризмом після 2022 року НГУ виконує важливі функції, зокрема:

- охорону і оборону об'єктів критичної інфраструктури (електростанцій, транспортних вузлів, водозабезпечення тощо);
- супровід гуманітарних колон, контроль на блокпостах, запобігання проникненню ДРГ;
- безпосередню участь у бойових діях з відсічі збройної агресії;
- участь у стабілізаційних операціях після деокупації територій: виявлення боєприпасів, виявлення осіб, причетних до співпраці з ворогом тощо;
- участь спільно з СБУ та поліцією у проведенні антитерористичних операцій.

Статтею 1 Закону України «Про Національну гвардію України» визначено, що НГУ – це військове формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України та призначене для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян України, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку. До завдань НГУ, які безпосередньо стосуються протидії тероризму, належать:

- участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника), припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;
- участь у припиненні масових заворушень;
- участь у відновленні конституційного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування [4].

Основними функціями НГУ у сфері протидії тероризму є:

- охорона важливих державних об'єктів – охорона об'єктів критичної інфраструктури, державних установ, дипломатичних представництв тощо, що можуть бути потенційними цілями терористів;

- забезпечення безпеки під час масових заходів – забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення масових заходів, де існує підвищений ризик терористичних актів;
- участь у протидії інформаційному тероризму – заходи щодо протидії поширенню терористичної пропаганди та дезінформації;
- участь у розвідувально-пошукових заходах – проведення розвідувальних операцій з метою виявлення терористичних груп та їх планів;
- співпраця з іншими правоохоронними органами – обмін інформацією з СБУ, Національною поліцією та іншими органами для виявлення терористичних загроз;
- участь у спеціальних операціях – проведення спеціальних операцій із затримання терористів, звільнення заручників, знешкодження вибухових пристроїв тощо;
- застосування сили – застосовується зброя та спецзасоби для припинення терористичної діяльності та затримання терористів [4].

Водночас постає питання правового унормування нових тактик, повноважень і гарантій для військовослужбовців НГУ, а також удосконалення механізму застосування зброї та спеціальних засобів у межах антитерористичних дій, особливо в умовах активних бойових дій.

Попри наявність базового нормативного забезпечення у сфері боротьби з тероризмом, наявні суттєві проблеми, що ускладнюють ефективну діяльність суб'єктів протидії, зокрема НГУ. По-перше, законодавче визначення тероризму у Кримінальному кодексі (ст. 258) залишається занадто загальним і не враховує особливостей сучасних гібридних загроз, що поєднують терористичну, інформаційну та військову агресію [7]. По-друге, відсутній спеціальний механізм кримінально-правового реагування на дії диверсійно-розвідувальних груп, які функціонують за методами терористичних організацій, але не завжди підпадають під визначення терористичних формувань у правовому сенсі. По-третє, наявна невизначеність щодо меж застосування сили Національною гвардією України під час виконання антитерористичних функцій – особливо в умовах воєнного стану, коли застосування зброї необхідне без спеціального дозволу керівника операції.

Дослідник Б. Бессараб у своїх працях наголошує на потребі комплексного підходу до формування законодавчої бази діяльності НГУ, яка дозволяла б ефективно виконувати функції з охорони громадського порядку та протидії терористичним загрозам в умовах воєнного стану. Він вказує на важливість нормативної конкретизації завдань та прав військовослужбовців НГУ при виконанні

антитерористичних операцій, зокрема щодо профілактики терористичних виявів у деокупованих районах [9, с. 96].

Науковець О. М. Литвиненко наголошує на необхідності посилення координації між НГУ, СБУ та Національною поліцією України, а також створенні єдиної інформаційної системи обміну даними про потенційні терористичні загрози. Він також виступає за оновлення кримінального законодавства з урахуванням досвіду країн-членів НАТО, де військові формування, аналогічні НГУ, мають розширені повноваження в умовах загрози терору [10, с. 25].

Визначення поняття «тероризм» у науковій літературі залишається дискусійним. У працях вітчизняних науковців тероризм розглядається як суспільно небезпечна діяльність, що передбачає насильницькі дії з метою впливу на органи влади, залякування населення чи дестабілізації обстановки в державі. В. Я. Тацій вважає, що тероризм – це форма політичного екстремізму, що використовує насильство як інструмент досягнення цілей [11, с. 7]. Поняття «тероризм» не має уніфікованого визначення ні в українському законодавстві, ні в міжнародному праві. Відповідно до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» тероризм визначається як «суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом вчинення вибухів, підпалів, убивств, захоплення заручників, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей» [3]. Однак це визначення не охоплює всіх сучасних форм вияву терористичної діяльності, зокрема гібридного або інформаційного тероризму.

У міжнародній практиці також відсутнє єдине визначення тероризму. Документи ООН, зокрема Резолюція Генеральної Асамблеї 49/60 від 9 грудня 1994 року [12], наголошують на політичному, ідеологічному чи релігійному мотиві насильницьких дій, спрямованих на залякування населення або вплив на органи влади. Європейський союз у Рамковому рішенні Ради ЄС 2002/475/ПВСП розглядає тероризм як дії, вчинені з метою серйозного залякування населення або примусу уряду чи міжнародної організації [13].

Значний досвід у боротьбі з терористичними загрозами мають країни Європейського Союзу, США, Ізраїль та Велика Британія, в яких широко залучаються військові формування до забезпечення внутрішньої безпеки. Зокрема, у Франції з 2015 року після терактів у Парижі було реалізовано операцію «Sentinelle», яка передбачає патрулювання вулиць військовими підрозділами [14].

У США Національна гвардія є окремим компонентом збройних сил із чітко визначеними повноваженнями у сфері внутрішньої безпеки, зокрема участь у реагуванні на терористичні загрози. Відповідно до Patriot Act та Homeland Security Act визначено процедури залучення гвардії у разі загроз національній безпеці [15].

В Ізраїлі ефективна інтеграція армії, розвідки та поліції реалізується через спільні операції, що дозволяє оперативно реагувати на загрози. Законодавство передбачає широку дискрецію в діях військових у межах національної території в умовах терористичної загрози [16].

У країнах Балтії, зокрема Литві та Естонії, Національна гвардія або резервні сили мають чітко окреслені функції, охоплюючи підтримку поліції в умовах надзвичайного стану. Законодавство передбачає можливість швидкого залучення таких формувань до виконання завдань із протидії тероризму [17].

Для України важливим є вивчення моделей взаємодії силових структур і досвіду нормативного регулювання дій військових формувань у внутрішній безпеці. Важливо запровадити механізми, аналогічні до тих, що діють у ЄС і НАТО, зокрема постійну координацію, спільні тренування та законодавче забезпечення взаємодії.

Практичне застосування кримінально-правових норм у діяльності НГУ виявляє важливі аспекти, які потребують як правового осмислення, так і вдосконалення. В умовах воєнного стану НГУ здійснює заходи, спрямовані на запобігання та припинення терористичних актів, виявлення учасників терористичних організацій, а також захист стратегічних об'єктів і населення.

У своїй праці Б. В. Бессараб зазначає, що одним із основних інструментів НГУ є превентивна діяльність на основі чинних норм Кримінального кодексу України, зокрема статті 258 «Терористичний акт» та пов'язаних із нею норм (ст. 258-1 – 258-5) [9, с. 94]. Водночас на практиці постають певні складнощі, зокрема відсутність чіткого нормативного регламенту участі НГУ у кримінальних провадженнях.

Дослідник О. М. Литвиненко наполягає на тому, що ефективність НГУ у протидії тероризму значною мірою залежить від міжвідомчої координації з СБУ та Національною поліцією, а також доступу до оперативної інформації [10, с. 23]. Водночас обмежений процесуальний статус військовослужбовців НГУ у кримінальному процесі унеможлиблює ефективну фіксацію доказів та участь у процесуальних діях.

Згідно з аналізом, проведеним у дослідженні В. М. Тищенка, законодавча база щодо дій НГУ під час антитерористичних операцій є недостатньо

деталізованою, що створює правові колізії при застосуванні сили та засобів [15]. Наявна також проблема недосконалості координації із органами прокуратури під час документування фактів терористичної діяльності.

Отже, практика засвідчує необхідність формування єдиної нормативної бази щодо участі НГУ у кримінальному провадженні у справах, пов'язаних із тероризмом, чітке закріплення їхніх процесуальних прав, а також налагодження безперешкодного обміну оперативною інформацією з іншими силовими структурами.

Чітке визначення понять в Кримінальному кодексі України (ККУ) є надзвичайно важливим для ефективної боротьби з тероризмом та уникнення неоднозначного тлумачення, забезпечення ефективного застосування норм кримінального права.

«Терористична організація». Поточне визначення (ст. 258-3 ККУ): «...стійке об'єднання трьох і більше осіб, яке створене з метою здійснення терористичної діяльності...» [7]. Недостатньо конкретне формулювання «стійке об'єднання». Відсутність чітких критеріїв для відмежування терористичної організації від інших злочинних угруповань.

Для вирішення цієї проблеми потрібно ввести більш детальне визначення, яке передбачатиме такі елементи: структура та організація (наявність ієрархії, розподілу ролей, координації дій, зав'язків між членами), з метою – здійснення терористичної діяльності (вказуючи конкретні цілі, наприклад, залякування населення, вплив на владу, дестабілізація ситуації тощо); методи – використання насильства або погрози його застосування. Наявність фінансових засобів, зброї, вибухівки, інших ресурсів для здійснення терористичної діяльності. Можливі зв'язки з іншими терористичними організаціями, іноземними державами або спецслужбами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Незважаючи на значні зусилля держави у сфері протидії тероризму, наявні проблемні питання, які потребують вирішення. На підставі проведеного аналізу доцільно запропонувати уточнене визначення терористичних злочинів у Кримінальному кодексі України з урахуванням сучасних гібридних загроз та воєнного контексту, включаючи діяльність диверсійно-розвідувальних груп. Зокрема, необхідно чіткіше визначити поняття «терористична організація», розглянувши такий варіант: «Терористична організація – це структуроване об'єднання трьох і більше осіб, яке має ієрархію, розподіл ролей та координацію дій, створене з метою здійснення терористичної діяльності, що проявляється у використанні насильства або погрози його застосування для досягнення таких цілей, як залякування населення,

вплив на прийняття рішень органами влади або міжнародними організаціями, дестабілізація чи руйнування основних політичних, конституційних, економічних чи соціальних структур держави, а також володіє фінансовими засобами, зброєю, вибухівкою та іншими ресурсами для здійснення такої діяльності». Уточнення цього визначення у ККУ сприятиме уникненню неоднозначного тлумачення, підвищить ефективність застосування норм та посилить боротьбу з тероризмом в Україні.

Також до основних функцій НГУ у сфері протидії тероризму потрібно додати:

- попередження тероризму – здійснення профілактичних заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов, що сприяють виникненню та поширенню тероризму, проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо небезпеки тероризму та правил поведінки в разі вчинення терористичного акту;

- виявлення тероризму – збір та аналіз інформації про терористичну діяльність; виявлення осіб, причетних до терористичної діяльності, виявлення місць перебування терористів, схронів зі зброєю та вибухівкою.

- припинення тероризму – участь в антитерористичних операціях, звільнення заручників, знешкодження терористів, забезпечення безпеки населення та об'єктів критичної інфраструктури під час терористичних актів.

Крім того, пропонується розробити окрему главу в ККУ, присвячену злочинам у сфері гібридної агресії, з фокусом на терористичні акти під час збройного конфлікту, колабораціонізм, інформаційний тероризм; закріпити в Законі України «Про боротьбу з тероризмом» спеціальні положення щодо повноважень НГУ в умовах воєнного стану, зокрема право застосовувати зброю без додаткових погоджень у зоні бойових дій; створити міжвідомчий координаційний орган для оперативного реагування на терористичні загрози, у складі якого представники НГУ, СБУ, ЗСУ, Національної поліції; запровадити єдину електронну платформу для обміну інформацією про терористичні загрози між силовими структурами.

НГУ є важливою складовою системи протидії тероризму та диверсійній діяльності. Завдяки професійній підготовці, сучасному озброєнню та ефективній взаємодії з іншими силовими структурами НГУ успішно виконує свої завдання із захисту національної безпеки та територіальної цілісності України. Подальше вдосконалення діяльності НГУ у цій сфері потребує комплексного підходу, що охоплює законодавче забезпечення, організаційне вдосконалення, підвищення професійної підготовки військовослужбовців та розвиток міжнародного співробітництва.

При подальшому дослідженні ми звернемо увагу на питання запобігання терористичним актам та мінімізації їх наслідків, міжнародний досвід боротьби з тероризмом та його адаптацію до українських реалій.

Список використаних джерел

1. Бессараб В. Б. Проблеми участі Національної гвардії України у забезпеченні національної безпеки. *Право України*. 2020. № 4. С. 45–51.

2. Литвиненко О. М. Правові засади участі Національної гвардії України у протидії терористичним загрозам. *Вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 2. С. 33–40.

3. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 25. ст. 180. (зі змінами 09.01.2025 № 4156-IX). URL: <https://surl.li/sihrqt> (дата звернення: 17.03.2025).

4. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року № 876-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 17, ст. 594. (зі змінами 27.06.2024 №4156-IX). URL: <https://surl.li/rzpzag> (дата звернення: 17.03.2025).

5. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX. URL: <https://surl.li/jdjgoy> (дата звернення: 17.01.2025).

6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 08 лютого 2025 року № 389-VIII. URL: <https://surl.li/cc/isohxs> (дата звернення: 17.03.2025).

7. Кримінальний Кодекс України: Закон України № 2341-III від 01.10.2024. URL: <https://surl.li/bskole> (дата звернення: 17.03.2025).

8. Про затвердження Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 92. (зі змінами 17.02.2023. № 135-2023-п). URL: <https://surl.li/yilbxx> (дата звернення: 17.03.2025).

9. Бессараб Б. В. Національна гвардія України як суб'єкт державної безпеки в умовах гібридної війни. *Українське військо: сучасність та історична ретроспектива : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 23 листопада 2022 р.), Київ : НУОУ, 2023. С. 94–98.

10. Литвиненко О. М. Військові формування у системі національної безпеки: сучасні виклики та перспективи. *Національна безпека і оборона*. 2022. № 6 (174). С. 21–27.

11. Тацій В. Я. Проблеми боротьби з тероризмом у сучасних умовах. *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 4 (35). С. 5–14.

12. Декларація Організації Об'єднаних Націй про злочинність і суспільну безпеку № 49/60 від 9 грудня 1994 року. Ратифікованою 12.12.1996. URL: <https://surl.li/zgjpej> (дата звернення: 17.03.2025).

13. United Nations General Assembly. Uniting against terrorism: recommendations for a global counter-terrorism strategy. Report of the Secretary-General. A/60/825, 27 April 2006. URL: <https://surl.li/diboxl> (дата звернення: 17.01.2025).

14. Legrand, H. (2016). France's Operation Sentinelle: The Military Patrols in the Streets. *European Security Review*, 81, 14–17. URL: <https://surl.li/migirj> (дата звернення: 17.03.2025).

15. United States Congress. (2001). USA PATRIOT Act; United States Congress. (2002). Homeland Security Act. URL: <https://surl.li/arljaf> (дата звернення: 17.03.2025).

16. Pedahzur, A. (2010). *The Israeli Secret Services and the Struggle Against Terrorism*. Columbia University Press. URL: <https://surl.li/mhpхpu> (дата звернення: 17.03.2025).

17. Kaas, K. (2021). Baltic Defence Strategies Against Hybrid Threats. *Baltic Security & Defence Review*, 23(1), 25–37. URL: <https://surl.li/kdfboo> (дата звернення: 17.03.2025).

References

1. Bessarab, V. B. (2020). *Problemy uchasti Natsionalnoi hvardii Ukrainy u zabezpechenni natsionalnoi bezpeky* [Problems of the participation of the National Guard of Ukraine in ensuring national security]. *Pravo Ukrainy*. No 4. pp. 45–51 [in Ukraine].

2. Lytvynenko, O. M. (2021). *Pravovi zasady uchasti Natsionalnoi hvardii Ukrainy u protyidii terorystychnym zahrozam* [Legal principles of the participation of the National Guard of Ukraine in countering terrorist threats]. *Visnyk Natsionalnoi Akademii Vnutrishnikh Sprav*. No 2. pp. 33–40 [in Ukraine].

3. *Zakon Ukrainy «Pro borotbu z teroryzмом»* No 638-IV [Law of Ukraine On Combating Terrorism activity No 638-IV] (2003, March 20). Retrieved from: <https://surl.li/sihqrt> (accessed 17 March 2025) [in Ukraine].

4. *Zakon Ukrainy «Pro Natsionalnu hvardiiu Ukrainy» № 876-VII* [The Law of Ukraine about National Guard of Ukraine activity No 876-VII]. (2014, March 13). Retrieved from: <https://surl.li/rzpzag> (accessed 17 March 2025) [in Ukrainian].

5. *Pro zatverdzhennia Ukazu Prezydenta Ukrainy «Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini» No 2102-IX* [On the introduction of martial law in Ukraine activity No 2102-IX]. (2022, February 24). Retrieved from: <https://surl.li/jdjgoy> (accessed 17 March 2025) [in Ukrainian].

6. *Zakon Ukrainy «Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu» No 389-VIII* [On the legal regime of martial law activity No 389-VIII]. (2025, August 2). Retrieved from: <https://surl.li/cc/isohxs> (accessed 17 March 2025) [in Ukrainian].

7. *Zakon Ukrainy «Kryminalnyi Kodeks Ukrainy» No 2341-III* [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine activity No 2341-III]. (2024, October 1). Retrieved from: <https://surl.li/bskole> (accessed 17 March 2025) [in Ukrainian].

8. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro yedynu derzhavnu systemu zapobihannia, reahuvannia i pryypynennia terorystychnykh aktiv ta minimizatsii yikh naslidkiv» No 92* [On approval of the Regulation on a unified state system for preventing, responding to and stopping terrorist acts and minimizing their consequences activity No 92]. (2016, February 18). Retrieved from: <https://surl.li/yilbxx> (accessed 17 March 2025) [in Ukrainian].

9. Bessarab, B. V. (2022). *Natsionalna hvardiia Ukrainy yak subiekt derzhavnoi bezpeky v umovakh hibrydnoi viiny* [The National Guard of Ukraine as a subject of state security in the conditions of hybrid war]. *Ukrainske viisko: suchasnist ta istorychna retrospektyva : materialy III Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii* (Kyiv, 2022, November 23) Kyiv : NUOU, pp. 94–98 [in Ukrainian].

10. Lytvynenko, O. M. (2022). *Viiskovi formuvannia u systemi natsionalnoi bezpeky: suchasni vyklyky ta perspektyvy* [Military formations in the national security system: modern challenges and prospects]. *Natsionalna bezpeka i oborona*. No 6 (174). pp. 21–27 [in Ukrainian].

11. Tatsii, V. Ya. (2003). *Problemy borotby z teroryzмом u suchasnykh umovakh* [Problems of combating terrorism in modern conditions]. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy*. No 4 (35). pp. 5–14 [in Ukrainian].

12. *Deklaratsiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii pro zlochynnist i suspilnu bezpeku No 49/60* [United Nations Declaration on Crime and Public Safety activity No 49/60]. (1994, Desember 9). Retrieved from: <https://surl.li/zgjpej> (accessed 17 March 2025) [in Ukrainian].

13. United Nations General Assembly. Uniting against terrorism: recommendations for a global counter-terrorism strategy. Report of the Secretary-General. A/60/825, 27 April 2006. Retrieved from: <https://surl.li/diboxl> (accessed 17 March 2025) [in English].

14. Legrand, H. (2016). France's Operation Sentinelle: The Military Patrols in the Streets. *European Security Review*, 81, 14–17. Retrieved from: <https://surl.li/migirj> (accessed 17 March 2025) [in English].

15. United States Congress. (2001). USA PATRIOT Act; United States Congress. (2002). Homeland

Security Act. Retrieved from: <https://surl.li/arljaf> (accessed 17 March 2025) [in English].

16. Pedahzur, A. (2010). *The Israeli Secret Services and the Struggle Against Terrorism*. Columbia University Press. Retrieved from: <https://surl.li/mhpхpu> (accessed 17 March 2025) [in English].

17. Kaas, K. (2021). *Baltic Defence Strategies Against Hybrid Threats*. *Baltic Security & Defence Review*, 23(1), 25-37. Retrieved from: <https://surl.li/kdf-boo> (accessed 17 March 2025) [in English].

Стаття надійшла до редакції / Received: 07.04.2025

Процеженовано / Revised: 14.04.2025

Схвалено до друку / Accepted: 20.04.2025

Kovalova Tetiana

Candidate of Law, Associate Professor

Associate Professor

of the Department of State Security

of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

Baranko Valerii

Deputy Head of the Military Operations Department –

Head of the Directions Department of the Application

Planning Department

of the Main Directorate

of the National Guard of Ukraine

Dashkovskiy Anatolii

Lecturer at the Department of State Security

of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

CRIMINAL-LEGAL ENSURANCE OF STATE SECURITY IN THE FIELD OF COUNTERING TERRORISM: ROLE AND FUNCTIONS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

The article examines the problem of countering terrorism in Ukraine, in particular the role and functions of the National Guard of Ukraine (NGU) in this area.

An analysis of the criminal legal support for combating terrorism is carried out, problematic issues and prospects for the development of the NGU's activities in this area are identified. The scientific work emphasizes the need to implement international experience.

Key issues of criminal law aspects of combating terrorism are considered, in particular, the need to improve the definitions of the concepts of «terrorist organization», «financing of terrorism» and «recruitment for terrorist activities». The role and functions of the NGU in the system of countering terrorism are determined, including the prevention, detection and suppression of terrorist activities, the protection of important objects, ensuring security during mass events, etc. Problematic issues of the NGU's activities in the field of countering terrorism are analyzed, such as insufficient funding and logistical support, the need to improve the professional level of military personnel.

An analysis of the criminal law support for the fight against terrorism was conducted, problematic issues and prospects for the development of the NGU's activities on these issues were identified. The need to implement international experience was emphasized.

A detailed analysis of the causes, forms and methods of terrorist activity, as well as its impact on society and the state, a comprehensive analysis of criminal law norms regulating responsibility for terrorist crimes was conducted. A detailed analysis of the causes, forms and methods of terrorist activity, as well as its impact on society and the state, a comprehensive analysis of criminal law norms regulating responsibility for terrorist crimes.

Keywords: national security; state security; terrorism; criminal liability; terrorist organization; financing of terrorism; recruitment for terrorist activities.